PREMISES FOR IDENTIFYING ILLEGAL FINANCIAL FLOWS THROUGH THE PRISM OF ECONOMIC THINKING EVOLUTION

PREMISELE IDENTIFICĂRII FLUXURILOR FINANCIARE ILICITE PRIN PRISMA EVOLUȚIEI GÎNDIRII ECONOMICE

Pavel CALPAJIU [1]***PhD Student,***
State University of Moldova,
National Institute for Economic Research, Republic of Moldova,

JEL Classification: K42, H26

ABSTRACT

Economic theories have evolved with the evolution of mankind. These came in response to the economic situation in the companies that gave birth to them, offering solutions at the moment or anticipating political, social, economic changes. Today, the economic mainstream consists of established schools - classicism, neoclassicism, conducting or, more recently, neoclassical synthesis, which are finding it increasingly difficult to find answers to challenges such as the indebtedness of underdeveloped countries, the widening gap between rich and poor, money laundering money worldwide, etc. At the same time, the economic security of the state is constantly affected by the phenomenon of unobserved economy, because regulators do not have the capacity to monitor and control illicit financial flows, causing repeated crises in the economy. At the same time, heterodox doctrines try to explain the evolution of current virtualization phenomena and digitization of the economy. The purpose of this article is to identify the doctrinal premises of the phenomenon of illicit financial flows, as well as to identify solutions from the perspective of economic currents in order to reduce them. Finally, the hypothesis debated in the research on the fact that established economic theories can provide premises for reducing illicit financial flows only by being compiled with the doctrine of the new economy, is confirmed.

Key words: *new economy doctrine, heterodox doctrine, unobserved economy, financial illicit flows, economic theory, neoclassical synthesis.*

Teoriile economice s-au dezvoltat odată cu evoluția omenirii. Acestea veneau ca răspuns la situația economică în societățile care le-au dat naștere, oferind soluții pe moment sau anticipînd schimbările politice, sociale, economice. Astăzi, mainstream-ul economic este format din școlile consacrate – clasicism, neoclasicism, dirijism sau, mai nou, sinteza neoclasică, care tot mai dificil găsesc răspunsuri la provocări ca îndatorarea țărilor subdezvoltate, creșterea discrepanței între bogați și săraci, spălarea banilor la scară mondială, etc. În același timp, securitatea economică a statului este afectată în mod constant de fenomenul economiei neobservate, deoarece regulatorii nu au capacități de monitorizare și control al fluxurilor financiare ilicite, provocînd crize repetate în economie. Totodată, doctrinele heterodoxe încearcă să explice evoluția fenomenelor actuale de virtualizare și digitalizare a economiei. Scopul acestui articol este identificarea premiselor doctrinale ale fenomenului fluxurilor financiare ilicite, precum și identificarea soluțiilor din perspectiva curentelor economice în vederea diminuării acestora. Pe final, ipoteza dezbătută în cadrul cercetării privind faptul că teoriile economice consacrate pot oferi premise pentru diminuarea fluxurilor financiare ilicite doar fiind compilate cu doctrina economiei noi, se confirmă.

Cuvinte chee: *doctrina economiei noi, doctrina theterodoxă, economie neobservată, fluxuri financiare ilicite, teorie economică, sinteza neoclasică.*

INTRODUCERE

Teoriile economice s-au dezvoltat odată cu evoluția omenirii. Acestea veneau ca răspuns la starea de fapt al lucrurilor în societățile care le-au dat naștere, oferind soluții pe moment sau anticipând schimbările politice, sociale, economice. Astăzi, mainstream-ul economic (Samuelson,1948) este format din școlile consacrate – clasicism, neoclasicism, dirijism sau, mai nou, sinteza neoclasică [1]. Aceste școli descriu cu lux de amănunte premisele

[1] ***e-mail: calpajiupavel@yahoo.com***

dezvoltării economice, dar, în același timp, nu oferă explicații plauzibile pentru criza economică din Republica Moldova din anii 2014-2015, care a fost provocată mai puțin de legi economice și mai mult de reglementări insuficiente și acțiuni abuzive ai factorilor de decizie de nivel public și privat.

Dacă este să privim lucrurile la o scară mai largă, teoriile economice clasice tot mai dificil găsesc răspunsuri la provocările globale actuale precum încălzirea globală, degradarea ecologică, epuizarea resurselor, îndatorarea țărilor subdezvoltate, creșterea discrepanței între bogați și săraci, spălarea banilor la scară mondială, etc.

În același timp, securitatea economică a statului este afectată în mod constant de fenomenul economiei neobservate, deoarece regulatorii nu au capacități de monitorizare și control al fluxurilor financiare ilicite, provocînd crize repetate în economie. Fluxurile financiare ilicite generate de sistemele clasice ca băncile comerciale, numerar, instrumente de plată, astăzi sunt completate cu un circuit ilicit al mijloacelor financiare asigurat de sisteme digitale şi virtuale.

Mai mult ca atît, dacă comunitatea internațională a elaborat standarde internaționale pentru combaterea economiei neobservate şi mișcării fluxurilor financiare ilicite, care pot fi aplicate în sisteme centralizate, atunci transferul de valoare în lumea virtuală este bazat pe principii de descentralizare, exemplu elocvent în acest sens fiind tehnologia blockchain, care asigură tranzacționarea cripto-monedelor, astfel, fiind foarte dificil pentru autoritate financiară monetară de a reglementa acest domeniu, cel puțin pentru moment.

Pornind de la aceste premise, actualmente, comunitatea științifică, dar şi autoritățile statale stau în fața unei provocări comparabile cu provocările de care au avut parte contemporanii lui Smith în partea de a depăși mercantilismul, sau cei ai lui Marx, care urmau să reducă pauperizarea muncitorilor.

Actualitatea şi importanta temei de cercetare rezidă din necesitatea identificării cauzelor care generează fluxurile financiare ilicite din perspectiva teoriilor economice, în vederea atenuării impactului acestui fenomen asupra economiei naționale.

Fenomenul fluxurilor financiare ilicite pune problema accentuării rolului statului în reglarea economică (Marinescu, 2011) concept promovat de J. M. Keynes la începutul secolului al XX-lea, care, totodată, constituia doctrină economică de bază în statele anglo-saxone după cel de al Doilea Război Mondial. Marea inflaţie din perioada 1965-1980 a pus capăt unei epoci, în care SUA a dominat complet lumea în perioada postbelică. În această perioadă, SUA a devenit o economie cu datorii, ameninţată din punct de vedere concurenţial de Japonia şi Germania [2].

Dezvoltarea jurisdicțiilor offshore a venit odată cu schimbarea doctrinei economice în Statele Unite ale Americii și Marea Britanie din perioada lui Margaret Thatcher din Keynesism (dirijism), bazată pe teoria economică a marelui economist al secolului XX John Maynard Keynes (1883-1946) în neoclasicismul lui Milton Friedman (1912-2006), care promova ideile monetariste şi liberalismul economic. El era convins că inflaţia este un fenomen monetar, considerând, totodată, că fiecare economie are o rată naturală a ocupării forţei de muncă, adică o rată naturală a şomajului, iar încercarea de a stimula pe cale fiscală creşterea nivelului de ocupare a forţei de muncă peste rata naturală produce efecte inflaţioniste. Acesta era convins, că, atunci când masa de bani creşte mai repede decât activitatea economică reală (PIB-ul), preţurile vor creşte în urma creşterii cererii, ca rezultat al creşterii veniturilor fără o acoperire reală de producţie. De fapt acest lucru s-a produs în anii 2015-2016 în Republica Moldova, cînd statul a emis monedă fără acoperire pentru a atenua efectele fraudei bancare.

În acelaşi timp, fluxurile financiare ilicite au fost facilitate de jurisdicţiile offshore, pe care le putem diviza în zone offshore declarate, precum Insulele Virgine Britanice, Insulele Cayman, Man, etc. sau zone offshore nedeclarate, cum ar fi Scoția, unde pot fi înregistrate societăți comerciale care nu au obligația de a prezenta dări de seamă dacă desfășoară activități peste hotarele Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. E de menționat faptul că mecanismul producerii fraudei bancare în Republica Moldova s-a bazat preponderent pe societăți comerciale din zone offshore, care au facilitat sustragerea a circa 1 mlrd. USD de la cele trei bănci comerciale. Un alt caz de fraudă, care, la fel, la bază a avut elementul societăților offshore este cazul Laundromat, care reprezintă unul din cele mai mari cazuri de spălare de bani din Europa Centrală și Est și de departe cel mai mare caz de spălare de bani din Republica Moldova de la independență încoace. Astfel, cu toate că au trecut aproape șapte ani de la derularea acestei scheme, efectele acesteia încă sunt resimțite, fiind necesar de depus în continuare eforturi în vederea minimizării efectelor produse de acest caz, cît și excluderii pe viitor unor asemenea situații.

Aceste cazuri de fraudă au sporit volumul economiei neobservate atât direct, prin valoarea delapidărilor şi tranzitării de bani care au avut, cât și indirect, prin influențarea negativă a tuturor proceselor economice, sociale şi bugetare din Republica Moldova. În același timp, teoriile economice consacrate nu au putut prevedea fraudele comise, totodată, nu au oferit careva perspective de evitare a acestora la etapa producerii acestora.

De asemenea, în prezent ia amploare fenomenul economiei virtuale, caracterizată prin producerea bunurilor virtuale, emiterea monedei virtuale, asigurarea comerțului virtual, elemente care nu sunt încadrate în teritoriul unui anumit stat, dar care influențează economia reală, generînd inclusiv fluxuri financiare ilicite considerabile. Aceste activități sunt precăutate în cadrul doctrinelor economiei noi, astfel, acestea urmează să identifice soluții pentru diminuarea impactului negativ al fluxurilor financiare ilicite asupra economiei reale.

Scopul cercetării este identificarea premiselor doctrinale ale fenomenului fluxurilor financiare ilicite, precum şi identificarea soluțiilor din perspectiva curentelor economice în vederea diminuării acestora. Pentru realizarea scopului propus, au fost propuse drept obiective:

1. Identificarea premiselor doctrinale ale fenomenului fluxurilor financiare ilicite;
2. Identificarea soluțiilor oferite de sinteza neoclasică în domeniul diminuării economiei neobservate;
3. Abordarea teoretică a fluxurilor financiare ilicite generate de economia și moneda virtuală.
4. Elaborarea recomandărilor pentru identificarea şi minimalizarea fluxurilor financiare ilicite prin prisma analizei teoriilor economice.

Metodologia cercetării s-a bazat pe următoarele metode: analiza şi sinteza, inducția şi deducţia, metodele inerente disciplinelor economice – observaţia, raționamentul, comparația, clasificarea, care a permis o analiză profundă a temei de cercetare.

Sursele de date au constituit doctrinele economice ale celor mai mari economişti, dar şi lucrările unor cercetători din spațiul autohton şi din străinătate, precum şi date statistice oficiale ale unor instituții publice din Republica Moldova.

Rezultate și discuții. Securitatea financiară a Republici Moldova este grav afectată, ca urmare a amplorii fluxurilor financiare ilicite, structura şi mărimea acestora fiind determinantă pentru valoarea prejudiciului cauzat țării. În prezent, această sursă de venit pentru buget de stat este neglijată, iar statului îi revine un rol pasiv de documentare a proceselor aferente recuperării fluxurilor provenite din activități ilicite. Cadrul instituțional național implică un spectru variat de instituții publice, al căror obiectiv este de a asigura climatul de integritate, a promova și a aplica măsuri eficiente anti-corupție. Totuși, *în Republica Moldova, politicile promovate în domeniul diminuării fluxurilor ilicite sunt ineficiente deoarece nu este analizată suficient originea acestora, premisele de formare şi circulație, precum și impactul asupra economiei în ansamblu, inclusiv, din perspectiva teoriei economice.* În general, tranzacțiile generate de economia neobservată reprezintă reflecția procesului de transformare permanentă a economiei sub influența schimbărilor social-economice din societate.[3] Or, anume doctrinele economice vin cu sarcina de a oferi explicații și soluții pentru realitatea economică dintr-o perioadă sau alta. În cazul Republicii Moldova, valoarea tranzacțiilor generate de economia neobservată este determinantă pentru impactul negativ asupra economiei şi societății în ansamblu (vezi tabelul 1).

Tabelul 1

Ponderea economiei neobservate în Produsul Intern Brut.

Anii	Total % față de PIB	Sectorul formal	Sectorul informal	Producția gospodăriilor casnice
2012	23,7	8	6,5	9,2
2013	23,1	7,5	6,3	9,3
2014	23,2	7,4	6,4	9,5
2015	23,7	9,02	5,8	8,9
2016	22,4	8,3	5,5	8,6
2017	24,5	6,8	6,1	11,5
2018	28	10	6,6	11,3
2019	25,4	7	7,9	10,5

Sursa: *elaborat de autor în conformitate cu informațiile prezentate de BNS [4]*

În același timp, anume valorile mari ale acestor tranzacții și mijloace financiare considerabile impun actorii implicați în economia neobservată de a legaliza capitalurile obținute ilicit. Mai nou, sistemul financiar al Republicii Moldova, pornind de așezarea geografică și nivelul ridicat de corupție a fost utilizată ca instrument de legalizare a mijloacelor financiare obținute peste hotarele țării. Totodată, conform ratingului realizat de Global Financial

Integrity, Republica Moldova a fost clasată pe locul 77 printre 149 ţări în ceea ce priveşte volumul fluxurilor ilegale retrase din ţară.[5]

Anume din aceste considerente este imperativ de cercetat anume domeniul fluxurilor financiare ilicite prin prisma teoriei economice, care în Republica Moldova afectează dezvoltarea economică şi societatea. În acest context este de menționat că un sector informal impetuos, caracterizat prin fluxuri financiare ilicite şi opacitate cronică, generează, aproape întotdeauna, un teren fertil pentru prosperarea corupției, la rândul său, corupția asigură un mediu propice pentru activitățile economice ilicite. După Baicu (Baicu, 2017), legătura dintre informalitate și corupție se transformă într-un cerc vicios activitățile ilicite contribuie la deteriorarea structurii de stat și a economiei oficiale, iar un stat slab, vlăguit de corupție, facilitează traficul şi spălarea de bani murdari. [6]

Aşadar, pentru a avea o înțelegere deplină pentru fenomenul fluxurilor financiare ilicite, mai întîi de toate urmează să facem înțelegem ce urmează fi definit ca „ilicit". Conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române, „licit înseamnă – legal, permis, îngăduit de lege", iar „ilicit - Contrar (unei legi sau) unei norme. Necinstit". În partea ce ține de „legal/ilegal" urmează de identificat care norme se aplică – civile/penale autohtone, legislația statelor ordonatoare sau beneficiare a plăților, cadrul internațional existent, etc.

Or, dacă continuăm, atunci care ar fi încadrarea în contextul fluxurilor financiare ilicite a sintagmei „necinstit" din definiție versus „maximizare a profitului în condițiile firești ale pieței" care rezultă din teoria liberalismului clasic?

Cu toate că liberalismul clasic este descris prin sintagma „laisse-faire", iar unul din fondatorii ***liberalismului clasic*** Adam Smith (1723-1790), accentuează că economia este controlată de legile firești ale pieței (cerere, ofertă, concurența) care funcționează obiectiv şi de aceea statul nu trebuie să se implice în viața economică, anume sintagma „necinstit" creează confuzie în partea ce ține de faptul că aparent liberalismul clasic ar permite fluxuri ilicite, iar scopul ar fi unul nobil – bunăstarea generală, bazate pe trei surse: căutarea profitului personal şi al proprietății, diviziunea muncii şi specializarea, comerțul liber şi concurenţa liberă. În realitate Adam Smith, nu se considera el însuși în primul rând economist, ci filozof moralist, subliniind importanta echității, încrederii şi onestității în acțiunea economică. [7]

În lucrarea sa mai puțin cunoscută - „Teoria sentimentelor morale" (1759) – Smith descrie nevoia oamenilor de a se comporta corect şi echitabil şi de a-şi depăşi egoismul ca ființe cu nevoi colective. Smith îi contrazice astfel pe cei care vor să îl prezinte drept martorul principal al concepţiei ce privește ființa umană ca homo-oeconomicus, care nu se preocupă decât de maximizarea profitului.

Producţia gospodăriilor casnice presupune evitarea relațiilor comerciale de schimb deoarece, bunurile produse sunt utilizate pentru consum propriu. În același timp, sectorul informal, reprezintă aceeași producție a gospodăriilor casnice, care este deja tranzacționată pe piață. În linii mari, activitatea economică a sectorului informal este reglementată de stat superficial. Faptul de ne imixtiune a statului este argumentat şi prin caracteristica de bază a economiei ce constă în faptul că este formată din proprietate privată, care asigură libertatea economică a individului și existența propriului interes personal. Totodată, pe de altă parte, nu este asigurată o divizare a muncii, element cheie identificat de teoria liberalismului economic, care ar asigura o productivitate mai mare și, respectiv, creșterea avuției. În aceste condiții, sectorul informal nu va putea concura cu întreprinderile mari, iar activitatea acestora în timp va fi asigurată doar prin evitarea înregistrării şi contabilizării activității economice desfăşurate. Fluxurile financiare ilicite generate de sectorul informal vor fi cu precădere în numerar, reducerea acestora va fi posibilă odată cu diversificarea pieților de desfacere prin diferite platforme, asigurarea unei concurențe oneste, inclusiv cu monopolurile existente, şi, în anumite cazuri, cu subvenționarea sectoarelor vulnerabile.

Activitatea ascunsă în sectorul formal generează fluxuri financiare ilicite interne şi transfrontaliere considerabile. Cauzele care influențează mărimea acestor fluxuri sunt diverse, dar în mare parte se datorează la două aspecte care vizează două teorii economice.

Una din ele este ***doctrina dirijismului*** apărută ca răspuns la criza de „supraproducţie" din anii 30, care a arătat că a lăsa economia să se autoregleze prin mecanisme proprii nu conduce întotdeauna la efecte dezirabile, ci, dimpotrivă, generează şomaj, instabilitate pe piaţa bursieră şi pe cea bancară. Acesta a fost momentul în care au început să câştige teren tezele intervenţioniste care pledează pentru rolul activ al statului în viaţa economică, în corectarea evoluţiilor ciclice, prevenirea crizelor sau limitarea efectelor lor negative.

Principalul reprezentant al ***doctrinei intervenţioniste*** este John Maynard Keynes (1883-1946), tezele sale găsindu-şi un puternic ecou în politica adoptată de multe state după Marea Criză. Noua ideologie s-a manifestat prin creşterea implicării statului în procesul de redistribuire a resurselor şi prin activizarea unor instrumente economice

ca şi pârghii de influenţare a comportamentelor în societate.

Intervenţionismul statal a evoluat de la intervenţionismul de tip compensator la cel de tip corector. Dacă primul tip implica interferenţa statului pentru atenuarea ciclicităţii economice considerată responsabilă pentru dezechilibrele în economie, intervenţionismul de tip corector s-a manifestat ulterior, după atenuarea crizelor, implicând preocupări crescute în domeniul protecţiei sociale. Cele două forme ale intervenţionismului statal, prin reglementări economice, respectiv sociale, s-au regăsit şi ulterior, luând forme diverse.

În sfera economică, autorităţile publice s-au preocupat printre altele şi de reglementarea preţurilor sau combaterea practicilor de concurenţă neloială, cu scopul protejării consumatorilor şi micilor firme în contextul unor condiţii de concurenţă imperfectă pe piaţă.

În sfera socială, statul s-a remarcat mai ales la nivelul garantării siguranţei locului de muncă sau a unui mediu curat. Astfel, încurajate au fost comportamentele firmelor cu impact pozitiv asupra societăţii, dar descurajate cele cu impact negativ, folosind mai ales pârghii fiscale. Aşadar, interferenţele statului pe cele două planuri, economic şi social, nu s-au realizat în mod izolat, intervenţia pe unul dintre paliere având repercusiuni la nivelul celuilalt. Chiar şi în SUA, unde predomina principiul laissez-faire, au existat în istorie solicitări pentru interferenţa statului prin reglementări pe ambele planuri.[8] Rezumând cele spuse până acum, intervenţionismul s-a născut şi s-a dezvoltat într-o ideologie ca răspuns la imperfecţiunile pieţei, acestea servind ca şi precondiţie pentru interferenţa statului în mediul privat. Astfel, statul prin politicile sale fiscale și monetare, instituționale, etc, intervine în economie, mărind adesea costul afacerii, una din reacțiile mediului de afaceri fiind eschivarea de la plata impozitelor prin nedeclararea, necontabilizarea producției, diminuarea valorii producției, evitarea declarării reale a veniturilor și cheltuielilor afacerii, care ar genera plăți suplimentare, în acest fel generînd fluxuri financiare ilicite care asigură activitățile ascunse ale procesului tehnologic.

Sistemul de gestiune a fluxurilor financiare internaţionale nu este clar definitivat în teoria economică, rolul prioritar fiind acordat doar politicilor, adoptate de către organizaţiile financiare internaţionale în procesul negocierii cu ţările-membre şi unor practici cunoscute în experienţa ţărilor străine privind promovarea restricţiilor asupra refluxurilor sau influxurilor de capital în economia naţională.[9]

Al doilea aspect care influențează fluxurile financiare ilicite este din partea doctrinei care a venit să schimbe dirijismul economic după criza inflaționistă din anii 1965-1980, și anume ***neoliberalismul***, dezvoltat şi propagat în mare parte de Friedrich August von Hayek şi Milton Friedman. Cel de-al doilea este fondatorul unei ideologii economice liberale, cunoscută şi sub denumirea de „*Şcoala de la Chicago*". Neoliberalii au redus ideile lui Smith la critica statului şi la pledoaria sa în favoarea pieţei libere. Nici Hayer, nici Friedman nu au dat atenţie „*Teoriei sentimentelor morale"*.

Reinterpretarea operei lui Smith a avut o influenţă considerabilă, mai ales în SUA, în timpul administraţiei Reagan, şi în Marea Britanie, în perioada în care a fost premier Margaret Thatcher. Laitmotivul politicii celor doi a fost „Statul nu este o parte din soluţia la problemă – statul este problema". Aceasta a însemnat dereglementări, privatizare şi reducerea prestaţiilor statului. Anume *liberalizarea relațiilor comerciale internaţionale și dereglementarea regulilor interne naţionale a relansat economia mondială, dar în acelaşi timp, a creat premise pentru dezvoltarea fenomenului zonelor offshore, care au asigurat transferul de capital din zonele de producere în zonele de acumulare a capitalului – jurisdicții cu reglementări fiscal reduse. Aceste fapt a generat fluxuri financiare ilicite enorme, care și în prezent se află în creștere.*

Sinteza neoclasică a apărut în condițiile când s-a accentuat caracterul mixt al economiilor occidentale și constituie o îmbinare a analizei microeconomice neoclasice cu analiza macroeconomică keynesiană, o combinare a virtuților economiei de piață cu avantajul dirijismului capitalist. Astfel, sinteza neoclasică reprezintă o combinare până la contopirea organică a principalelor doctrine economice contemporane – a keynesismului și a neoclasicismului. Fondatorii sintezei realizate în anii 60 ai secolului 20 sunt economiștii Paul Samuelson și Robert Solow. Pornind de la faptul că sistemul economic existent în țările dezvoltate este mixt, format din sectorul privat și cel public, autorii sintezei, asemenea adepților lui Keynes, se pronunță în favoarea unei intervenții a statului în economie. Cu atât mai mult că, subliniaza P. Samuelson, un șir de activități economice, cum ar fi ocrotirea sănătății, învățământului, industriile de prelucrare a deșeurilor etc., nu sunt supuse acțiunii legii cererii și ofertei. Statul trebuie să intervină și în alte domenii, cum ar fi, de exemplu, fixarea salariului minimal. Totodată, Samuelson și Solow, descriu neajunsurile keynesismului, care a transformat inflația în boala cea mai grea de care suferea în anii 60-80 capitalismul, precum și creșterea exagerată a cheltuielilor publice și a intervenției statului, fapt ce strâmtora peste

măsură sectorul privat. Punctul forte al sintezei neoclasice îl reprezintă pîrghia de reglementare a economiei, considerată a fi cea mai eficientă, deoarece nu se limitează la o singură doctrină. În viziunea autorilor sintezei neoclasice rolul cheie în reglementarea economiei urmează să-l joace politicile fiscală şi monetară, politici care nu trebuie folosite separat, ci împreună printr-o coordonare permanentă a activității guvernului cu cea a băncii centrale. Modelele economiei mixte apărute după cel de al doilea război mondial sunt numeroase şi se deosebesc mult unele de altele. Criteriile de diferențiere a acestora sunt, după cum urmează: măsura intervenției statului în viață economică, ponderea sectorului public în structura proprietății și a PIB-ului, instrumentele predominante ale implicării statului în activitatea economică - prin planificare, prin bugetul de stat, prin monedă, etc.

Pornind de la spectrul vast al instrumentelor care pot fi folosite în cadrul doctrinei sintezei neoclasice, statul are la dispoziție o varietate de posibilități în partea ce ține de identificarea fluxurilor financiare ilicite clasice, circulația cărora este asigurată de sistemul financiar-bancar global. Însă, pârghiile sintezei neoclasice sunt depășite de noțiunea crypto-monedelor şi monedelor electronice, sau a economiei virtuale, care au luat avânt la sfârşitul secolului XX. Actualmente, în spațiul online există 5233 de crypto-monede, capitalizarea totală a cărora constituie 1,75 trilioane USD. [10] Aportul acestora la fluxurile financiare ilicite este în creştere continuă, devenind semnificativ din multe puncte de vedere.

Astfel, crypto-monedele sunt utilizate ca instrumente de plată și investiționale în Republica Moldova, dar în acelaşi timp, nu sunt reglementate de către Banca Națională a Moldovei. Al doilea motiv ar fi că societățile comerciale autohtone prestează servicii de convertire a crypto-monedelor (Bitcoin, Etherium, Ripple, Litecoin, etc.), care, de fapt, reprezintă intrări sau ieşiri de capital deoarece tranzacțiile de cumpărare sau vânzare a crypto-monedelor sunt ancorate la bursele internaționale care prestează astfel de servicii. Acestea sunt prestate în mod oficial, fapt ce denotă că în acest circuit participă inclusiv activele economiei reale. În acelaşi timp, în Republica Moldova există şi servicii neoficiale de convertire a monedelor virtuale. Pornind de la faptul că, transferul de valoare în lumea virtuală este bazat pe principii de descentralizare, exemplu elocvent în acest sens fiind tehnologia blockchain, care asigură tranzacționarea crypto-monedelor, fiind foarte dificil de a reglementa acest domeniu, cel puțin pentru moment, știința economică stă în fața unei provocări de a elabora un model economic sustenabil care să încadreze monedele şi economia virtuală. Astfel, doar prin dezvoltarea abordărilor teoretice ale monedei şi economiei virtuale, de care la moment sunt preocupate teoriile heterodoxe, şi compilarea rezultatelor cu cele ale doctrinelor consacrate va asigura identificarea fluxurilor financiare ilicite în vederea diminuării fenomenului economiei neobservate.

CONCLUZII ŞI RECOMANDĂRI

În Republica Moldova, politicile promovate în domeniul diminuării fluxurilor ilicite sunt ineficiente deoarece nu este analizată suficient originea acestora, premisele de formare și circulație, precum și impactul asupra economiei în ansamblu din perspectiva teoriei economice. Fluxurile financiare ilicite generate de sectorul informal vor fi cu precădere în numerar, reducerea acestora va fi posibilă odată cu diversificarea pieţelor de desfacere prin diferite platforme, asigurarea unei concurențe oneste, inclusiv cu monopolurile existente, și, în anumite cazuri, cu subvenționarea sectoarelor vulnerabile.

Activitatea ascunsă în sectorul formal generează fluxuri financiare ilicite interne şi transfrontaliere considerabile. Cauzele care influențează mărimea acestor fluxuri sunt diverse, dar în mare parte se datorează la două aspecte care vizează două teorii economice – doctrina dirijismului și cea a neoliberalismului. Anume liberalizarea relațiilor comerciale internaţionale și dereglementarea regulilor interne naţionale a relansat economia mondială, dar în acelaşi timp, a creat premise pentru dezvoltarea fenomenului zonelor offshore, care au asigurat transferul de capital din zonele de producere în zonele de acumulare a capitalului – jurisdicții cu reglementări fiscal reduse. Aceste fapt a generat fluxuri financiare ilicite enorme, care și în prezent se află în creştere.

Ca urmare a identificării premiselor doctrinale ale fenomenului fluxurilor financiare ilicite, pot fi menționate unele concluzii generale:

- Se impune abordarea problemei diminuării fluxurilor financiare ilicite din perspectiva modelelor economice în care se încadrează;
- Necesitatea cercetărilor aprofundate în domeniul teoriilor heterodoxe, precum cea a economiei virtuale, mai ales luând în calcul că, la un moment dat dirijismul de asemenea era considerat o știință economică heterodoxă;

- Urmând exemplul sintezei neoclasice, se impune identificarea altor simbioze de teorii economice, fără a se limita doar la cele consacrate, în vederea identificării soluțiilor optime pentru descrierea realității economice de azi și previziunii economice în domeniul crypto-monedelor și economiei virtuale, se impune abordarea teoriilor economice ca un alfabet din care poate fi alcătuit cuvîntul potrivit.

BIBLIOGRAFIE

1. Paul A. Samuelson, William D. Nordhaus. Economics.2016. — ISBN 978-963-05-9781-4.
2. Marinescu Cristian, Criza globală şi eşecul profesiunii de economist. În: Revista Finanţe Publice şi Contabilitate. 2011, nr. 6, pp. 45-48. ISSN 1582-9774.
3. Авдиевский В.И., Безденежных В.М., Структура финансовых потоков в теневой экономике и основные способы их оценки, Москва Россия, DOI: 10.26794/1999-849X-2018-11-5-6-15.
4. Baza de date a BNS. https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=191
5. Global Financial Integrity, Illicit financial flows from developing countries: 2004-2013, December 2015, http://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2015/12/IFF-Update_2015-Final-1.pdf
6. Baicu C. 2017. Interacțiunea Economie Subterană – Economie Oficială în Context Interdisciplinar, Multifactorial și Instituțional. Rezumatul tezei de doctorat. Suceava, Romania, disponibil pe: https://usv.ro/fisiere_utilizator/file/Doctorat/2017/05/baicu/04_Rezumat_Teza_lb_ro_Baicu.pdf
7. Vaut Simon, 2009. Economie și democrație socială. pag. 15. Disponibil pe: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/12411.pdf
8. Mașca S., Văidan V., Golguț A. 2011. Statul și economia-aspecte teoretice și evidențe empirice în UE. În: Economia teoretică și aplicată, volumul XVIII (2011), No. 5 (558), pp. 15-41. Disponibil pe: http://store.ectap.ro/articole/588_ro.pdf
9. Timuș V. 2010. Teza de doctor în economie. Integrarea Republicii Moldova în fluxurile financiare internaționale. P. 67. CZU.: 339.7272 (478)(043)
10. Prețurile criptomonedelor de astăzi în funcție de capitalizare de piață, disponibil pe: https://coinmarketcap.com/ro/?page=53